

בית החולים השיקומי רעות תל אביב במשכנו הנוכחי בשכונת יד אליהו. מבנה ישן ומתפורר

המעבר הכרחי, התקציב לא מובטח

בית החולים השיקומי רעות הפועל בשכונת יד אליהו בתל אביב זה כ-90 שנה, נערך למעבר למתחם שדה דב. המיקום החדש יאפשר להרחיב את בית החולים, דבר שהוא זקוק לו נואשות. אך למרות הסכמה גורפת שהמעבר הכרחי, אין עדיין ודאות לגבי היכולת לממן אותו

הדר חורש צילומים: אייל טואג

בשיקום מבוגרים וצעירים בהתמחות מיוחדת של שיקום נשימתי ופגיעות ראש, בצד שירותי תים גריאטריים למבוגרים. לצד הפעילות הרפואית ממשיכה העמותה להחזיק בדירור מוגן ציבורי ובית אבות, המהווה חלק ממאגר הדירור הציבורי על פי זכאות מש"רד השיכון. חלק מהדיירים הוותיקים בבית האבות נמנים עם הזרם הדתי-לאומי, על פי מורשת מייסדות העמותה, אבל מרביתם הם עולים מברית המועצות לשעבר שנקלעו למ"צוקה בגיל מבוגר. 185 קשישים בגילי 80 ויותר, מתגוררים ב-160 דירות זעירות, תמורת כ-280 שקל לחודש. מפעל ההשכרה של העמותה כולל 420 דירות נוספות בתל אביב ובתלפיות כירי שלים, חלקן במסגרת הדירור הציבורי. פעילות זו היא מקור רווח עבור העמותה, המעסיקה כ-1,000 עובדים במקצועות רפואיים, בסיעוד ושירותים נלווים, וכל הרווחים מיועדים למי"מון פעילות החסד שלה שהיקפה הכולל הוא כ-300 מיליון שקל בשנה. בית החולים הוא מרכז הפעילות, והוא מונה כיום 355 מיטות. הפעילות היא המש"כית לטיפול הראשוני שמקבלים המטופלים

הקיימה העמותה בכספי התרומות את הסנטר"ריום בית ליכטנשטדט, שהפך לבניין המרכזי של בית החולים עם 44 מיטות. בהמשך התרחב המפעל הפילנתרופי לשמונה בניינים בין רחוב החי"ל ורחוב שיר. עם קליטת ניצולי השואה בישראל הפך בית החולים רעות לאחד המוסדות הבולטים לשיקום השורדים, והתמחות זו הפכה לפע"לות המרכזית של העמותה. בית החולים מטפל

בתי החולים השיקומיים המופעלים בידי עמותות אינם נהנים מתקציבי פיתוח של מוסדות המוחזקים על ידי המדינה או קופות החולים. השירותים שהם מספקים אינם משתייכים לרפואה מהסוג שמושך תורמים נדיבים

האוכלוסייה המבוגרת. למרות הביקוש הגבוה לשירותים, בית החולים מתנהל בדוחק, מתוך מבנה היסטורי שאיש לא היה מייעד כיום לבית חולים או לשירות ציבורי כלשהו. בתי החולים השיקומיים המופעלים בידי עמ"רות אינם נהנים מתקציבי פיתוח של מוסדות המוחזקים על ידי המדינה או קופות החולים. השירותים שהם מספקים אינם משתייכים לרפואה מהסוג שמושך תורמים נדיבים, המעדיפים ששמותיהם יתנוססו על מגדלי אשפוז ומחלקות מחקר למחלות לב או הסרטן, או לפחות מחלקת יולדות שמחה.

מפעל השכרה כמקור לרווח

ראשיתו של רעות כעמותה גמילות חסדים לפני 89 שנה, אז החל לפעול בבניין המשמש אותו עד היום. המייסדות היו נשים ממשפחות בנקאים, ואנשי עסקים המקורבים לתנועת המזרחי. בתחילת דרכה הפעילה העמותה מט"בח ובית תמחוי ומחסה לזרם פליטים שהתחיל להגיע מאירופה, בסוג של דירור ציבורי ברה"שגה. פרנסי תל אביב הקצו קרקע להקמת הבניינים בשטחי הפרדסים שמעבר לנהל מוסררה (איילון). עבור הדיירים הקשישים

שפרצה מלחמת "שאגת הארי" נראה היה שמערכת הבריאות נערכה הפעם כראוי: בתי החולים שחררו מאושפזים לא חיוניים וירדו לתפוסה של כ-60% המטורק בקומות התת-קרקעיות. מאושפזים בבתי חולים שבהם לא היה מספיק מקום מתחת לקרקע, הועברו לבתי חולים אחרים בהם הוסכו שטחי חניון למחלקות לשעת חירום. אבל כמו במשחק הכיסאות המוסיקליים, גם במערכת הבריאות נותרו ילדים חורגים, שאינם שייכים למדינה או לאחת מקופות החולים החזקות. אחד מהם הוא בית החולים השיקומי "רעות", הנמצא בשכונת יד אליהו. במבנה הישן והמתפורר אין קומות תת-קרקעיות ואין מרחבים מוגנים ל-350 המטופלים, גם לא למחציתם. "במהלך מתקפת הטיילים הקודמת, ביוני 2025, פשוט לא היה מקום גם למטופלים וגם לסגל העובדים", מספר עידו שריה, מנכ"ל עמותת רעות המנהלת את בית החולים. "במחלקת מונשמים ושיקום גריאטרי יש מקלט היסטורי שיכול לתת מענה לצוות, אבל לא למטופלים, כשההנחיה הייתה לש"מור על הצוות על מנת שיוכל לתפקד ולהציל, אולם הצוות לא היה מוכן להתפנות ללא המ"טופלים. דילמות מורכבות מאוד".

גם בסבב השני מול איראן, שהיה לכל הפחות צפוי יותר, לא תוכנן פתרון לבית החולים הצנוע ביד אליהו. רק ביום הרביעי למלחמה הושלמה העברתם של 60 ממטופלי רעות למקום מבטחים. "היעד היה המרחבים המוגנים בחניון התת-קרקעי בקומה 4- בבית החולים שיבא בתל השומר", אומר שריה. "לשיבא כבר היה הסכם להעברת מטופלים מבית החולים וולפסון בחולון. רק אחרי שהם העבירו את המטופלים והתברר שנתרו מקומות, יכולנו להעביר את המטופלים שלנו. זה מבצע לוגיסטי לא פשוט באחריות מפקדת העורף שסיפקו לנו את האמבולנסים. כל זה לא יקרה לאחר שנעבור לבית החולים החדש".

רעות הוא בית חולים שיקומי שכמעט ואינו מוכר למי שמעולם לא נוקק לשירותיו. הוא נמנה עם מספר לא גדול של בתי חולים שיקומיים המספקים היצע מצומצם של שירותי שיקום ורפואה גריאטריים לביקוש עצום שאף גדל והולך עם הגידול המואץ של

אותה העירייה למרכז קהילתי או בית ספר. הדרך היחידה לעסקת נדל"ן שתסייע למימון העסקה תהיה מכירת שטחי המגורים שיש לר" עות ביד אליהו והעתקת המגורים למקום החדש, על חשבון חלק מהבנייה שיועדה לבית העירייה וההכנסות מהמכירה אמורות להיכנס לקופתה. ואולם העירייה תעביר את מלוא התמורה, הנאמדת ב-300 מיליון שקל, כתרור להקמת בית החולים החדש.

שיטת "תכנן ובנה"

ועדיין, נראה שאתגר מימון בית החולים עדיין לא הגיע לישורת האחרונה. המדינה אמר" רה להשתתף בהקצאה של 300 מיליון שקל נוספים, העמותה תגייס ממקורותיה עוד 100 מיליון שקל אבל המימון העיקרי צפוי להגיע ממבצע גיוס תרומות בהיקף של כ-650 מיליון שקל. מנכ"ל העמותה, שריר, אופטימי באשר לסיכוי להשיג את הכסף, בין היתר בזכות הבט" חה שהתקבלה מתורם עוגן שאמור להפקיד את התרומה המובילה בסך 200 מיליון שקל, ובזכות התמיכה של קרן תל אביב. במקביל לגיוס הכסף מתקדם מכרז לבחירת החברה שתוביל את הפ" רויקט, בשיטת "תכנן ובנה". החברה תשלם את הליכי התכנון המפורט והיתרי הבנייה, ותתחיל בבנייה, אולי כבר בשנה הבאה.

המבנה החדש יותאם לאופי המיוחד של בית חולים שיקומי, שחלק ניכר מהמטופלים בו מאושפזים לתקופות ארוכות, היכולות לה" גיע לשנים. "באשפוז לזמן ארוך יותר חשובה הנוחות של החולה. למי שבא לשהיה ימים לא מאוד משנה אם הוא יקבל את המיטה שלי" החלון. באשפוז ארוך זה חשוב מאוד", מספר מור "מצאנו את הדרך לסדר את המיטות והחד" דרים באופן שגם בחדר עם שתי מיטות, יוכל כל אחד לקבל מיטה ליד החלון. חלק מהחד" רים הוגדלו מפני שחלק מהמטופלים מגיעים לשיקום עם מטפל או מטפלת סיעודית, שיכור" לה לסייע מאד לצוות בית החולים. תכנון חד" רים שמאפשרים למטפלים לשהות עם המטופל בבית החולים. החדרים יכולים לשמש גם הורים לילדים מאושפזים".

משיחות עם אנשי העירייה והמתכננים עולה שאיש לא פקפק לגבי המיקום החדש של בית החולים והתאמתו לאופי השכונה. השיקולים העיקריים שעמדו לנגד אנשי העירייה והעמור" תה היו זמינות המגרש המתאים והקרבה לנתיבי תחבורה ציבורית, בעיקר הקו הירוק של הרכבת הקלה. "על פי הנחיות העירייה תכננו מבנה בס" גנון תל אביבי", אומר מור. "שילבנו רכיבים של אדריכלות הבאהאוס מהעיר הוותיקה עם בנייה מודרנית שמאפיינת את התכנון החדש ברובע שדה דב. ההתמצאות במבנה החדש תהיה קלה וטבעית למרות הגודל והמורכבות של המבנה ששטחו הכולל 80 אלף מ"ר. בעיית מי התהום שהוזכרה, מייקרת את הבנייה ודורשת פשרות תקציביות", אומר מור. בהתאמה לתכנון מוד" רני של המרחב הציבורי, בית החולים החדש לא יהיה מנותק מהסביבה ויהווה חלק מהרחוב והרובע, ללא גדרות. החזית המסחרית תסייע להכנסותיו, כמו כן מרפאות, קליניקות ומכוני בדיקה יספקו שירותים חיצוניים.

ברעות מקווים לקבל בקרוב היתרי חפירה ודיפון לפרויקט הגדול, בשאיפה לחנוך את בית החולים ב-2031 או 2032. כאמור, האתגר העי" קרי נותר מימון הפרויקט. מחצית עלות המימון הפרויקט תלויה בגיוס תרומות, שקשה להת" חייב על קצב גיוס, למרות הציפייה לתרומה הגדולה של אותו "תורם עוגן". אחד הפתרונות ששוקלת העמותה הוא עסקה עם יום שיבנה את בית החולים על חשבוננו, ויהיה שותף ברווחים מהפעילות המסחרית. ■

עידו שריר, מנכ"ל עמותת רעות המנהלת את בית החולים

שירותי הבריאות בעיר. זהו מוסד חשוב והשטח שנמצא בשדה דב עבורו היה הזדמנות טובה". לאחר שנמצאה הקרקע המתאימה להעב" רת בית החולים נותרה בעיה לא פחות גדולה: המימון. עלות ההקמה נאמדה כ-1.5 מיליארד שקל, הרכה מעבר למשאביה הדלים של עמותת החסד רעות. גם המחיר העצום הזה הושג לא" חר התפשרות בתכנון, מעבר לצמצום בית החור" לים על חשבון בתי המגורים שיתוספו למגרש, כ-250 דירות שחלקן ישמשו כנראה חלק מעור" בדי בית החולים. מיקום בית החולים על שפת הים מייקר מאוד בניית קומות מרתף וחניונים תת קרקעיים, בגלל ההתמודדות עם מי התהום שמגיעים עד לעומק שני מטרים מפני הקרקע. המחיר הגבוה והתקציב המוגבל לא איפשר לכ" נות לבית החולים החדש יותר מ-300 מקומות חניה. הקצאה שתאפשר רק לחלק מצוות העור" בדים לחנות בשטח בית החולים, ללא מקומות חניה למבקרים.

הקרקע עליה עומד בית החולים ביד אליהו אינה סחירה. זוהי קרקע המיועדת למכני צי" בור וגם לאחר שיפונה בית החולים מייעדת

אדריכל עמי מור, משרד יסקי מור סיון: "כשהראו לי את בית החולים הישן נכנסתי להלם. לרופאים שם אין אפילו מספיק חדרי מנוחה. אתה רואה אותם בהפסקות יושבים על כיסא מתקפל במסדרון"

הדמיה של בית החולים החדש המתוכנן לקום בשדה דב צילום: משרד אדריכלים יסקי מור סיון

צילום: דוברות בית"ח השיקומי רעות ת"א

החולים הישן נכנסתי להלם. לרופאים שם אין אפילו מספיק חדרי מנוחה. אתה רואה אותם בהפסקות יושבים על כיסא מתקפל במסדרון. הם אנשים נפלאים ומסורים אבל המצב פשוט לא מתאים מבחינה פיזית".

תכנון בית חולים הוא מקצוע מיוחד, מס" ביר מור. "זה לא סתם בניין עם משרדים. יש תכנון של תנועת החולים, מעברי העובדים והמבקרים במקום, הסדר והאופן בו נבנות המחלקות בהתאם לקשרים ביניהם והטיפול" לים שעוברים המטופלים. המתכננים צרי" כים ללמוד ולהבין את התהליכים האלה כדי לאפשר למי שמגיע למקום להתמצא בקלות בכניין המורכב. זה לא מתקיים בבתי חולים ישנים שלא נבנו באופן שתוכנן מראש.

"חיפשנו את השטח המתאים במשך יותר מעשר שנים, וכשהתפנה שדה דב וראיתי את השטחים שהפקיעה שם העירייה לצורכי צי" בור, הצעתי שנחפש שם את השטח החדש. מנכ"ל העירייה מנחם לייבה נענה מיד. לא היה להם שום היסוס לגבי השאלה אם בית החולים מתאים לשכונה החדשה". לדברי מהנדס העיר תל אביב, אודי כרמלי, "רעות הוא חלק ממארג

המגיעים לבית החולים: כאן משוקמים נפ" געי טרור פצועי תאונות דרכים, נפגעי שבץ ומחלות אחרות. מגפת הקורונה הביא לר" עות מאות נוקקים למכונות הנשמה, טבח 7 באוקטובר והמלחמה הביאו חיילים ואנשי כ"י תות כוננות נפגעי טראומה פיזית ונפשית.

לא סתם בניין

במרוצת השנים שינתה יד אליהו את פניה, ונהפכה למחוז חפצם של שוכרי דירות צעי" רים, שמצאו בה אפשרות מגורים בעיר הגדור" לה בשכר דירה מתון. בשנים האחרונות עוברת השכונה מהפך של ממש, ומחירי הדירות מז" נקים עם תוכניות ההתחדשות העירונית, תה" ליכי ג'נטריפיקציה מואצים והשקעות גדולות בחידוש מראה הרחובות. בית החולים, על שור" רת בנייניו העגומים והישנים, נראה מנוכר מתמיד לסביבה המתחדשת.

ראשי העמותה יודעים זה שנים שבית החולים ראוי למבנה חדש. תחילה חנונו אפי" שרות להקים מגדל אשפוז חדש על שטח בית החולים, אך הרעיון נפסל, בהבנה שת" שתיות התחבורה בשכונה לא יעמדו בעומס התנועה שייצרו המחלקות החדשות. "היה ברור שאנחנו וקוקים לשטח גדול שלא היה ניתן למצוא בסביבה" אומר שריר. "אנח" נו רוצים בית חולים מודרני וממוגן המצויד בטכנולוגיות כמו מכון דימות מתקדם וברי" כה הידרותרפית".

ספק אם המגרש הציבורי הגדול שנדרש להקמת בית החולים החדש היה נמצא בתחומי העיר הצפופה, אלמלא הצליחה המדינה לה" תניע את פינוי שדה התעופה דב לצורך הק" מת הרובע החדש על החולות שבצפון העיר. התכנון המתקדם של הרובע, שזכה אוטומטית לכינוי "עיר העשירים", לא כלל בית חולים, ובוודאי לא בית חולים שיקומי, אולם הייתה בתוכנית הקצאה נדיבה לשטחים ציבוריים, ובהם מגרש של 16 דונם, שהתאים לבית החור" לים החדש והמרווח שהוצג בתכנון הראשוני של האדריכל המלווה את התוכנית, עמי מור ממשרד יסקי מור סיון.

"תיכננו בעבר את בית החולים אסור" תא ברמת החייל ואת בית החולים ליל" דים שניידר כפתח תקווה", מספר מור, "אבל את רעות לא הכרתי. כשהראו לי את בית